

DĚJINY NÁSILÍ

S týráním má v Česku zkušenost každá čtvrtá žena, v poslední době jde navíc stále častěji nejen o zdraví, ale i o život. Stoupá počet krizových intervencí, a tedy agresorů, takže pravděpodobnost, že se s někým podobným potkáte i vy, je vysoká. Jak násilníka poznáte dřív, než se stanete jeho obětí?

Linda Vanská

Když vejdu do restaurace, první, co udělám, je, že si prohlédnu každou ženu, která tu sedí, od hlavy až k patě. V duchu si

otipuju, která z nich už má těch prvních pár facek, ne-li něco horšího, za sebou. Statisticky to vychází na každou čtvrtou. Já jsem ještě nedávno byla jednou z nich.

Že není něco v pořádku, se ukázalo už po dvou měsících společného bydlení. Kvůli banální hádce partner prokopl dveře ložnice. Tehdy mi vysvětlil, že nesnáší, když ho druzí neposlouchají. A že on mě přece poslouchá, tak ať se snažím i já. „Snažila“ jsem se tak dlouho, až jsem z toho otěhotněla. Pak už bylo na rozhod

pozdě. Dneska vím, že jsem se měla sbalit ihned, co ty dveře zničil. Protože tyhle věci žádný normální chlap neudělá. Přesto jsem s ním zůstala dalších sedm let.

Pozorný a naléhavý. Zn.: Agresor

Ředitelka pražského krizového centra Acorus Zdena Bednářová tvrdí, že na začátku rizikového vztahu se signály ukazující na možná nebezpečí objevují vždycky, většina budoucích obětí je ale nechte správně. Co ženu může zmást ze všeho nejdřív, je naléhavost, se kterou ji její nový přítel nutí, aby se k němu nastěhovala, zasnoubila se s ním, vzala si ho nebo mu porodila děti. „To ale není láska,

FOTO: ALLPHOTO.CZ

„Že něco není
v pořádku,
se ukázalo už
po dvou měsících
společného bydle-
ní, kdy muž kvůli
banální hádce
prokopl dveře
ložnice.“

První, čeho manipulátor dosáhne, je to, že vás učiní zodpovědnou za všechno, co se ve vztahu děje

jenom si vás chce pojistit a mít nad vámi kontrolu,“ vysvětluje Zdena Bednářová. Naléhavost často doprovází i dominance ve vztahu. Muž rozhoduje o všem sám. Kam se půjde večer, s kým se bude pár přátelit, kam se pojedete na dovolenou, jaké koníčky bude jeho partnerka mít a nemít, jak se bude oblékat. To vše se slovy, že to s ní myslí dobře a že on přece ví, co se pro ni hodí. Budoucí agresor má často také extrémní polohu vztahu ke své matce. „Bud'to svoji matku bezmezně a nekriticky miluje, nebo o ní naopak mluví velmi špatně,“ pokračuje Zdena Bednářová. Zbystřit by měla každá žena i ve chvíli, kdy po ní nový přítel chce veškeré informace o její minulosti, ale i o tom, co právě dělá nebo co si myslí. „Není to projev upřímného zájmu. Když vám neustále volá, aby vám sdělil nějakou informaci, na něco banálního se vás zeptal, třeba kam jste dala mléko, nebo aby vám vyznal lásku, mapuje ve skutečnosti vaše kroky.“

Hodně nebezpečná a velmi častá je i snaha o izolaci ženy od rodiny a přátel pod záminkou, že to s ní myslí dobře.

Ve chvíli, kdy začne kritizovat vaši matku nebo přátele, doporučuji hodně rychle vycouvat. Protože se vám taký může stát, že s nimi na dlouhá léta přerušíte kontakt. A na všechno zůstanete sama.

Cesta do pekla

Jedním z oblíbených mýtů je, že si týrané ženy mohou za své problémy samy. Jak to, že si nebezpečného chování nevšimly mnohem dříve? Proč s tím člověkem vůbec byly? Odpověď je prostá: většina agresorů je mistry v manipulaci. A protože bývají i velmi inteligentní a ve společnosti zábavní, je těžké si přiznat, že je něco špatně. Když pak přijde první nadávka, ne-li první facka (někdy to trvá i pár let), oběť je už natolik „zpracovaná“, že ji nevnímá jako signál k útěku, ale k zamýšlení nad sebou samou. Co když má pravdu a já jsem opravdu tak nemožná?

Francouzská psycholožka Isabelle Nazare-Aga dala dohromady manipulátorovy charakteristické znaky. Leccos z toho sice většina nás občas dělává, je to do jisté míry normální, skutečný manipulátor však manipuluje soustavně,

protože to jinak neumí, jedná se o systém obrany, který potřebuje k udržení vlastního sebevědomí. První, čeho manipulátor dosáhne, je to, že vás učiní zodpovědnou za všechno, co se ve vztahu děje. Své vlastní potřeby, přání a žádosti zároveň sděluje zamlženě a nejasně, takže vás znejistí i tím. Také vyžaduje, abyste byla dokonalá, přesná, své názory neměnila

KAM SE OBRÁTIT O POMOC

ROSA, centrum pro ženy-oběti domácího násilí, www.rosa-os.cz, tel. 241 432 466, tel. 602 246 102

Acorus, pomoc osobám ohroženým domácím násilím, www.acorus.cz, tel. 283 892 772

Persefona, www.persefona.cz, tel. 545 245 996, 737 834 345

Profem, www.profem.cz, linka právní pomoci ženám-obětem násilí 608 222 277 (úterý 9–12, středa 17.30–20.30)

Dona linka, www.donalinka.cz, 251 511 313. V každém kraji je také zřízeno intervenční centrum, kontakty naleznete na stránkách www.mpsv.cz.

a na všechny jeho potřeby reagovala okamžitě. Obvykle i zpochybňuje schopnosti a charakterové vlastnosti druhých, to je pro něj rovněž typické. Stále je kritizuje, podceňuje a interpretuje jejich výroky tak, aby byli viděni v horším světle než on. Nakonec vás přiměje dělat věci, které byste sama nedělala. A obvykle vás také začne posílat k psychologovi nebo psychiatrovi, abyste se „napravila“. V tu chvíli už jste jako moucha chycená za křídla. Jediné, co cítíte, je strach. Bohužel to je právě ta emoce, přes kterou se manipuluje nejznáze.

Chudák hodná holka

První agresivní útok, ať verbální, nebo fyzický, obvykle přichází ve chvíli, kdy se něco pokazí. Sesadí ho v práci nebo ji ztratí, nepodaří se mu důležitý obchod, narodí se dítě. A to dítě je teď na prvním místě. Tehdy s největší pravděpodobností padne i první facka. Problém je v tom, že u ní obvykle nezůstane. Co se v posledních letech dramaticky změnilo k horšímu, je síla útoků a jejich charakter.

„Za posledních patnáct let se proměnila podoba domácího násilí, zvýšila se jeho brutalita, dnes se setkáváme se systematickým mučením, které je daleko za hranicemi běžného domácího násilí“, vypráví Zdena Bednářová. „Vždy, když přijde takovýhle šílený případ, říkám si, že nic horšího už být nemůže. A ono se bohužel příště objeví něco ještě o stupeň horšího. Třeba štípačkami vyštípané zuby nebo používání paralyzérů...“

Jak to vůbec může dojít až tak daleko? Právě kvůli strachu. Bohužel čím déle žena psychické či fyzické násilí snáší, tím víc utvrzuje agresora v beztrestnosti takového jednání. A tím destruktivnějších forem jeho agresivita nabývá.

Do agresorovy sítě se zpravidla chytí dva typy žen. A nikoli náhodou. Bývají

to jednak ženy, které v životě nezažily nic dobrého, jednak ženy, které si nikdy nedovolily, zlobit. Ty první se narodily jako nechtěné, když byly malé, týrali je, později zneužívali. Ty druhé měly normální spokojené dětství, nic dramatického se jim nedělo, jen příliš často slyšely: „Buď hodná holka!“ „To ale není zrovna životní devíza. Z holčiček, které byly hodné, aby si lásku a pozornost zasloužily, vyrostou ženy, které jsou hodné tak moc, až skončí v náručí agresora“, varuje ředitelka Acorusu. Pravda je, že když je dítěti věnována pozornost jen proto, že něco udělalo dobře, pro jeho sebevědomí je to zoufale málo. Dítě, a zvláště dcera, potřebuje lásku bezpodmínečnou ve stylu „Máme tě rádi takovou, jaká jsi“. „Tehle styl výchovy mi zároveň přijde jako nejúčinnější prevence toho, aby vaše dcera jednou s agresorem neskončila. Protože jen sebevědomé ženy si takové chování nenechají líbit. Hodné holky, které navíc v dětství slyšely, že jsou ty rozumnější a že brácha je kluk, tak ať mu ustoupí, mají tendenci ustupovat i v dospělosti“, varuje Zdena Bednářová.

Já patřila mezi ty hodné holky. I proto jsem si dlouho odmítala na rovinu přiznat, že stále častěji poslouchám jen nadávky, nemám vlastní kreditní kartu, protože jedna

v rodině přece stačí, tím pádem žádnou kontrolu nad svými příjmy ani pár korun na kávu s kamarádkou. Že vlastně nemám ani tu kamarádku a mámu s tátou vidím sotva jednou do roka. Když se pak narodila dcera a brzy poté jsem dostala ránu pěstí a pak další a další, sebrala jsem veškerou odvalu, kterou jsem v sobě měla. Byla to právě má dcera, která mi pomohla utéct. Děkala jsem to pro ni.

V azylovém domě jsem ale tenkrát slyšela opačné příběhy – právě kvůli

dětem ženy v rodině zůstávaly. Ze strachu, že je neuživí, že nebudou mít kde žít, nebo i proto, že se to všechno třeba časem zlepší... „Utéct by ale měla žena opravdu co nejdřív, protože dcery mají tendenci opakovat to, co jejich matky zažívaly. Leckdy se navíc v pubertě obrací proti nim. Mají jim za zlé, co musely celé dětství snášet“, varuje Zdena Bednářová s tím, že odcházet s malými dětmi je mnohem snazší, přestože to tak na první pohled nevypadá. „Malé dítě vezmete za ruku a jdete. Desetileté nebo dvanáctileté už jen tak nepřesvědčíte. Protože jste mu přece celý jeho život říkala, že se vlastně tak moc neděje. Že je táta jenom unavený, přetažený nebo se náhodou opil, tak proč utíkat? Leckdy pak žena, která s odchodem dlouho váhala, děti ztrácí, zvláště synové chtějí s otcem zůstat, pro ně je ten silný a mocný. Obvykle se pak za pár let chovají stejně“, vzpomíná Zdena Bednářová na příběhy žen, které měla v péči.

Máte právo na omyl

Zažíváte-li domácí násilí nebo máte dojem, že v něčem podobném lítá kamarádka, možná vám pomohou slova rodinného psychologa Tomáše Nováka, která rozpochovala mě. „Máte právo na omyl! A máte právo i na změnu názoru. To, co se vám líbilo na začátku, už se vám dneska vůbec líbit nemusí. Volba partnera není promyšlený, vědecky podložený počin řídicí se pevnými a prověřenými kritérii. Je to hazard. Vždycky.“

P.S. Utíkala jsem, když byly dceři tři roky. Dnes je jí třináct a nikdy v životě mi to nevyčetla. Naopak, tvrdí, že je na mě pyšná.

MARIANNE PROTI NÁSILÍ

S domácím násilím má osobní zkušenosti každá čtvrtá žena, ať již vysokoškolačky, středoškolačky, či ženy se základním vzděláním. Rozhodli jsme se proto tomuto tématu po dobu několika měsíců více věnovat, abychom pomohli těm, které se s tímto jevem setkaly či jej nyní zažívají. Na stránkách Marianne se tak dočtete jak o tom, kam se obrátit o pomoc, tak názory odborníků i příběhy žen, které se dokázaly z násilí vymanit.